

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук,

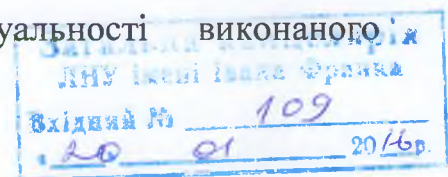
доцента Лех Галини Андріївни

на дисертацію Білик Ірини Володимирівни

«Інституційний механізм ринку праці в аграрному секторі економіки України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Актуальність теми дисертації

На сучасному етапі розвитку економічної системи України проблеми розвитку ринку праці та зайнятості населення у сільській місцевості набувають особливої актуальності. Становлення ефективного аграрного ринку праці є необхідним чинником розвитку підприємництва на селі, забезпечення продуктивної зайнятості, гідних умов праці та життя сільського населення. Інституційний аналіз дає можливість повніше розкрити особливості функціонування та взаємодії окремих інститутів ринку праці та дослідити процеси, що відбуваються у його межах. Функціонування аграрного ринку праці є неможливим без розвитку та постійного удосконалення інфраструктури села, поліпшення нормативно-правового регулювання зайнятості населення, підвищення продуктивності праці трудових ресурсів та ефективності їх використання. Інституційний механізм ринку праці в аграрному секторі економіки України охоплює усю сукупність інституційно-правових та соціально-економічних чинників, котрі визначають безперервний процес кількісно-якісних змін та перетворень на ринку праці, з одного боку, та забезпечує гармонійний розвиток сільськогосподарської галузі – з іншого. Дослідження особливостей становлення інституційного механізму аграрного ринку праці дає змогу окреслити перспективи розвитку як окремих інститутів ринку праці, так і усієї їх сукупності. Все вищезазначене засвідчує високий рівень актуальності виконаного

дисертаційного дослідження та вагомість його теоретичних і практичних результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Виконання дисертаційної роботи пов'язане із тематикою науково-дослідних робіт Львівського національного університету імені Івана Франка у межах виконання наукової теми «Розвиток інституційної структури економіки України», затвердженої Міністерством освіти і науки України (№ державної реєстрації 0114U000872). Зокрема дисертантом здійснено детальний аналіз інститутів аграрного ринку праці, його інституційно-правового механізму, тенденцій зайнятості сільського населення та побудовано модель ефективного функціонування ринку праці в аграрному секторі економіки України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, повнота їх викладення та рівень сформульованості.

Основні наукові положення, висновки й рекомендації, які представлені у дисертаційній роботі, є теоретично обґрунтованими і заслуговують на увагу.

Достовірність та коректність теоретичних результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх використанням в навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні дисциплін «Економічна історія та історія економічної думки», «Макроекономіка», «Макроекономіка–2», «Економіка праці та соціально-трудова відносина», «Аграрна економіка» (довідка №5381–Н від 20.11.2015 р.). Цінність практичних результатів засвідчує довідка про впровадження Тернопільським обласним центром зайнятості (довідка №ОЦ–08/3808/0/15-0818 від 03.11.2015 р.). Результати дослідження апробовано на науково-практичних конференціях та на щорічних наукових звітних конференціях викладачів та аспірантів економічного факультету Львівського національного університету ім. І. Франка.

Підтвердженням достатньої достовірності та адекватності результатів дисертаційного дослідження є значний обсяг літературних джерел, опрацьованих автором, а також те, що інформаційна база охоплює низку законодавчих та підзаконних нормативних актів Верховної Ради України і Кабінету міністрів України, Указів Президента України, статистичних матеріалів Державної служби статистики, Міністерства соціальної політики й Міністерства аграрної політики та продовольства України, звітів Державної служби зайнятості України, даних міжнародної статистичної звітності, а також великий обсяг монографічної літератури та статей вітчизняних й зарубіжних вчених.

Зміст дисертаційної роботи вказує на логічність та поетапність викладення результатів дослідження, які отримані автором самостійно та ґрунтуються на фактичному матеріалі та одержаних розрахунках.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 14 наукових працях, з них 7 статей у наукових фахових виданнях та 7 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат відповідає змісту і структурі дисертації та оформлений згідно з нормативними вимогами Міністерства освіти і науки України. В авторефераті повністю розкрито мету та завдання дослідження, його наукову новизну, а також основний зміст роботи, її практичну цінність, рекомендації та висновки.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Наукові положення, рекомендації та висновки виконаного дослідження засвідчують особистий внесок автора у теорію інституційного аналізу ринку праці в аграрному секторі економіки України та формування ефективної зайнятості на селі, зокрема у ньому:

1. Обґрунтовано необхідність формування ефективного інституційного механізму аграрного ринку праці, запропоновано його визначення, суть і компоненти; представлено функції інфраструктури

аграрного ринку праці; з'ясовано місце формальних та неформальних інститутів у системі аграрного ринку праці.

2. Удосконалено поняттєво-категоріальний апарат інституційного аналізу аграрного ринку праці, зокрема уточнено поняття «аграрний ринок праці», «інституційний механізм аграрного ринку праці», «інституційне забезпечення», «інституційні фактори», «інституційні зміни» та «інституційні пастки» у межах аграрного ринку праці.

3. Здійснено кореляційно-регресійний аналіз та побудовано багатофакторну модель залежності між рівнем зайнятості на сільськогосподарських підприємствах і низкою макроекономічних показників, найважливішими з котрих виявились кількість сільського населення та рівень оплати праці.

4. Удосконалено структуру формальних та неформальних інститутів аграрного ринку праці, побудовано систему їх взаємодії через поліпшення нормативно-правового забезпечення та використання інструментів економічної політики держави.

5. Здійснено детальний аналіз чинного вітчизняного законодавства, що визначально впливає на рівень розвитку аграрного ринку праці, на основі якого сформульовано рекомендації щодо його вдосконалення; досліджено тенденції зайнятості сільського населення.

6. Одержали подальший розвиток практичні рекомендації з удосконалення державного регулювання зайнятості у сільській місцевості з урахуванням зарубіжного досвіду.

Основні положення дисертаційної роботи є достатньо аргументованими, а висновки – чіткими та обґрунтованими.

Аналіз змісту дисертації

Дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 209 сторінок, основний текст охоплює 170 сторінок. Список використаних

джерел містить 194 найменування і займає 23 сторінки. Робота має 13 додатків, що розміщені на 13 сторінках.

У *вступі* автором обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну отриманих результатів та їхнє практичне значення, відображено дані про апробацію, публікації, структуру і обсяг роботи.

У *першому розділі* «Теоретико-методологічні основи дослідження інституційного механізму аграрного ринку праці» запропоновано поняття ринку праці та обґрунтовано сутність інституційного механізму ринку праці в аграрному секторі економіки України; здійснено поділ усіх інститутів ринку на формальні та неформальні та проведено їх аналіз як окремо, так і в процесі взаємодії; доповнено важливі теоретичні аспекти і представлено теоретичний зміст інституційного механізму аграрного ринку праці.

У *другому розділі* «Аналіз ефективності функціонування інституційного механізму аграрного ринку праці України» здійснено макроекономічний аналіз інституційного механізму ринку праці в аграрному секторі економіки України: досліджено тенденції формування аграрної зайнятості, ефективність функціонування інституційно-правового механізму на аграрному ринку праці, а також проаналізовано систему колективно-договірної системи та дано оцінку інституту соціального партнерства.

У *третьому розділі* «Напрями вдосконалення інституційного механізму функціонування ринку праці в аграрному секторі економіки України» обґрунтовано необхідність удосконалення інституційного механізму аграрного ринку праці з урахуванням зарубіжного досвіду, а також розроблено рекомендації з підвищення рівня зайнятості та якості й продуктивності аграрної праці.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. Необхідно більш аргументовано розширити зміст використання автором понять «ринок аграрної праці», «аграрний ринок праці», «ринок

праці в аграрному секторі економіки України», вказати на їх тотожність і певні відмінності.

2. Проілюстрований в Додатку Б «Інституційний механізм аграрного ринку праці» не знайшов необхідного теоретичного опису та обґрунтування у основному змісті роботи.

3. Використання у роботі статистичних даних за різні періоди функціонування ринку праці спотворюють загальне сприйняття одержаних результатів, оскільки одні показники охоплюють період із 1990 р. по 2014 р., інші – з 2000 р. по 2012 р., а показник кількості укладання трудових договорів, на якому базується оцінка ефективності інституту соціального партнерства, включає дані лише із 2007 р. по 2014 р.

4. В роботі здійснено достатньо повний і аргументований теоретичний аналіз інституційних пасток, що можуть виникати у механізмі функціонування аграрного ринку праці. Однак з огляду стратегічних перспектив та напрямів удосконалення варто було би чіткіше окреслити, які з них притаманні для українського аграрного ринку праці і як їх можна усунути.

5. Виконане дисертаційне дослідження було б більш вагомим, якби автор дослідив етапи розвитку аграрного ринку праці у сусідніх з Україною державах-членах ЄС та зробив їхній порівняльний аналіз.

6. У роботі зустрічаються окремі редакційні погрішності та неточності.

Загальний висновок

Незважаючи на вищезазначені зауваження, дисертація Білик Ірини Володимирівни на тему «Інституційний механізм ринку праці в аграрному секторі економіки України» є комплексною, добре структурованою та завершеною науковою працею, виконана автором самостійно, а отримані в ній результати мають теоретичну та практичну цінність.

Основні положення дисертаційного дослідження належним чином відображені в авторефераті та наукових публікаціях дисертанта.

За змістом та оформленням дисертація І. В. Білик відповідає вимогам пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 567 від 24.07.2013 р., які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Білик Ірина Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Національного лісотехнічного

університету України (м. Львів)

Г. А. Лех

ЗАВІРЯЮ
з відділу кадрів
національного лісотехнічного
університету України

2016. Підпис